

SXEDIO.90E

11.3.1939: ΙΔΡΥΕΤΑΙ Η ΕΝΩΣΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ ΣΕ ΣΥΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΤΡΑΣΤ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΥΠΟ ΤΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΑΣΣΙΩΤΗ ΚΑΘΩΣ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΕΝΤΕΙΝΕΙ ΤΑ ΣΚΛΗΡΑ ΜΕΤΡΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Στα μέσα του **1938** ο κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Ρίτςμοντ Πάλμερ είχε πάρει πολύ έντονα και πάλι μέτρα εναντίον των εφημερίδων και με βάση τους νόμους που είχε εγκρίνει επέβαλλε ανεμπόδιστα λογοκρισία ή απαγόρευσε ακόμα και τη έκδοση της κάθε εφημερίδας που έκρινε ότι παρέβαινε τους Νόμους του.

Στις **5 Ιουνίου 1938** είχε κλείσει επ' αόριστο όπως είχε ανακοινωθεί τις τουρκοκυπριακές εφημερίδες "Σοζ" και "Σεζ" ενώ στις **3 Νοεμβρίου** τέθηκε υπό λογοκρισία η εφημερίδα "Κυπριακός τύπος" για διάφορα δημοσιεύματά τους.

Οι περιορισμοί στον Τύπο συνέχισαν να είναι πολύ έντονοι και μέχρι σημείου που οι εφημερίδες δεν μπορούσαν να δημοσιεύουν ούτε πληροφορίες που μετέδιδαν οι ξένοι ραδιοσταθμοί. Χαρακτηριστικά η εφημερίδα "Ελευθερία" στις **29 Σεπτεμβρίου 1938** έγγραφε μέσα σε πλαίσιο:

"Απαντώντας εις απορίαν μερικών αναγνωστών, διατυπωθείσαν προφορικώς και δι' επιστολών, διατί δεν δημοσιεύομεν τας εκ των διαφόρων ραδιοφωνικών σταθμών διαβιβαζομένας πληροφορίες, θεωρούμεν καθήκον να εξηγήσωμεν ότι πρώτον απαγορεύεται υπό του Νόμου, η δημοσίευσις ραδιοφωνικών εκπομπών και δεύτερον ότι και εάν δεν απηγορεύετο η χρησιμοποίησις ραδιοφωνημάτων με μεγίστην πάλιν προσοχήν θα εκάμναμε χρήσιν αυτών ως εμμέσως προερχομένων από ενδιαφερομένας πηγάς και συνεπώς ουχί απολύτως ανεπηρεάστων".

Χαρακτηριστική των πιέσεων εναντίον του Τύπου είναι επιστολή Κυπρίου που δημοσιεύθηκε στο "Μαγχεστιανό Φύλακα" της Αγγλίας στις **9 Ιανουαρίου 1939** που

υπογραφόταν από κάποιον "Κύπριον" προφανώς γιατί φοβόταν τις συνέπειες αν ανέφερε το όνομά του ακόμα και σε εφημερίδα της Αγγλίας.

Η επιστολή όμως θα πρέπει να γράφτηκε από κάποιον άνθρωπο που γνώριζε και τους νόμους και είχε και πείρα γύρω από τις πιέσεις. Εγγραφε (Μεταγλώττιση):

"Στο κύριο άρθρο που δημοσιεύθηκε στην έκδοσή σας της **31** Δεκεμβρίου καταλήγεται στο συμπέρασμα ότι η Κυβέρνηση της Κύπρου, μέσω της λογοκρισίας δεν επέτρεψε όπως τα προηγούμενα σχόλια σας αχθούν σε γνώση των κυπρίων. Είναι γεγονός ότι καμιά εφημερίδα δεν δημοσίευσε τα σχόλια σας εκείνα, αλλά είναι δυνατό να αναφερθεί ότι δεν εξασκείται λογοκρισία για την παρεμπόδιση ανεπιθύμητων δημοσιευμάτων.

Ο διευθυντής οποιασδήποτε εφημερίδας στην Κύπρο μπορεί να δημοσιεύσει ότι αρέσει σ'αυτόν εάν είναι διατεθειμένος να διατρέξει τον κίνδυνο του να τεθεί την επομένη η εφημερίδα του υπό λογοκρισία ή να διακοπεί εντελώς η έκδοση της χωρίς οποιανδήποτε εξήγηση. Δεν είναι λοιπόν εκπληκτικό το ότι η πρωτεύουσα ελληνική καθημερινή εφημερίδα "Ελευθερία", η οποία έλαβε εκτενή τηλεγραφική περίληψη του άρθρου σας στις **18** Δεκεμβρίου δημοσίευσε μόνον τα ακολουθία:

" Η εφημερίς "Μαγχεστιανός Φύλαξ" στην έκδοσή της στις **13** Δεκεμβρίου αφιέρωσε μακρό άρθρο για την Κύπρο με τίτλο " Ζήτημα για το κοινοβούλιο". Στο άρθρο αυτό γίνεται μνεία μεταξύ άλλων (εισηγήσεων) του ότι οι κίνδυνοι του **1931** έχουν περάσει".

Υπό ομαλές συνθήκες θα δημοσιευόταν λέξη προς λέξη και στο πλέον περίοπτο μέρος της εφημερίδας.

Πάνω από τις κεφαλές των Κυπριακών εφημερίδων επικρέμαται ο υπ' αριθμόν **36** περί εφημερίδων και τυπογραφείων Νόμος του **1936** (Εφημερίδα της Κυπριακής Κυβερνήσεως, ημερομηνία **30** Οκτωβρίου **1936**, σελίδα **740**) ο οποίος θεσπίστηκε από τον Κυβερνήτη λίγο πριν από την αναστολή της λογοκρισίας του τύπου. Το άρθρο **4** παράγραφος **5 (1)**

προνοεί ως ακολούθως:

"Ο Αποικιακός Γραμματέας μπορεί κατά την κρίση του να ακυρώσει ή να αναστείλει για τόσο χρόνο όσος θα φαινόταν σ' αυτόν κατάλληλος οποιανδήποτε άδεια που χορηγήθηκε σύμφωνα με το άρθρο τούτο, εάν είναι ικανοποιημένος ότι είναι προς το δημόσιο συμφέρον να το κάμει".

Στο άρθρο 1, παράγραφος 2 (4) με το οποίο τροποποιείται ο προηγούμενος περί εφημερίδων και τυπογραφείων Νόμος του 1934 περιλαμβάνεται η ακόλουθη πρόνοια :

"Άρθρο 2 (4):

1). Ο Αποικιακός Γραμματέας εξουσιοδοτείται να ακυρώσει ή να αναστείλει άδεια, ο κάτοχος της οποίας απουσίασε από την οικία για περίοδο δέκα μηνών.

2). Αντί να ακυρώσει ή να αναστείλει την άδεια υπό τις περιστάσεις που τέθηκαν στην παράγραφο 4 να θέτει.

Μεταξύ των καθηκόντων του λογοκριτή είναι η απάλειψη ή η μεταβολή οποιουδήποτε από τα πριεχόμενα οποιασδήποτε έκδοσης. Ακόμα και ο εξωτερικός τύπος δεν εξαιρείται. Το άρθρο 10-34 προνοεί ως ακολούθως:

" Ο Κυβερνήτης σε Συμβούλιο μπορεί, με διάταγμα που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, να διατάξει όπως οποιασδήποτε εφημερίδα που εκτυπώνεται εκτός της αποικίας και εισάγεται στην αποικία, τεθεί υπό λογοκρισία, γι' αυτό δε η τέτοια εφημερίδα θα τελεί υπό τον έλεγχο του λογοκριτή.

Οι πρόνοιες αυτές του Νόμου περί εφημερίδων εφαρμόστηκαν κατά τα παρελθόντα χρόνια, καμιά δε εξήγηση ή οποιαδήποτε ένδειξη δεν παρασχέθηκε στους διευθυντές των εφημερίδων όσον αφορά το λόγο για τα μέτρα που λήφθηκαν εναντίον των εφημερίδων.

Δυνατόν να είναι άξιο μνείας το ότι, όταν η "Ελευθερία" είχε ανασταλεί για τρεις μήνες κατά το Φθινόπωρο του 1937 κανένας δεν μπορούσε να

εξακριβώσει τους λόγους, τμήμα δε της κοινής γνώμης αφέθηκε να νομίζει ότι η αναστολή της έκδοσης της εν λόγω εφημερίδας οφειλόταν σε νεκρολογία την οποία αυτή δημοσίευσε για τον Επίσκοπο Κιτίου που είχε αποβιώσει υπό τον τίτλο "Ανδρών επιφανών πάσα γη τάφος" (εδάφιο από τον Θουκυδίδη).

Ανεξάρτητα από τις πρόνοιες αυτές τις οποίες η ελαστικότητα είναι προφανής και ως εκ τούτου αυτές υπόκεινται σε οποιαδήποτε ερμηνεία, οι επαρχιακοί διοικητές αξιώνουν όπως μη δημοσιευθούν ορισμένες πληροφορίες, τις οποίες η Κυβέρνηση δεν επιθυμεί όπως πληροφορηθεί ο κυπριακός λαός".

Ο αντίκτυπος από τις πιέσεις εναντίον του Τύπου έφθασε μέχρι τη βρετανική Βουλή όπου στις 8 Φεβρουαρίου (Ελευθερία 17.2.1939) ο Υπουργός Αποικιών Μάλκολμ Μακντόναλντ, αναγκάστηκε να δώσει απαντήσεις:

"Ο βουλευτής κ. Γκάλλαχερ επερώτησε τον υπουργό των Αποικιών:

- 1). Εάν μελετώνται οποιαδήποτε μέτρα προς τον σκοπό της αποκατάστασης των συνταγματικών δικαιωμάτων στην Κύπρο και διεξαγωγής εκλογών, και
- 2). Για το λόγο της συνέχισης της Λογοκρισίας επί των κυπριακών εφημερίδων "Εμπρός" και "Πρωΐα" και γιατί δεν επιτρέπεται να δηλώσουν, ότι διατελούν υπό λογοκρισία.

Ο βουλευτής κ. Creech Jones επερώτησε τον υπουργό των Αποικιών, εάν μπορεί να προβεί σε δήλωση για τους περιορισμούς στα σχόλια και ειδήσεις του τύπου στην Κύπρο και ποία μέτρα λαμβάνονται για να παρασχεθεί στο λαό της αποικίας αυτής μεγαλύτερη ευθύνη στη διακυβέρνηση της νήσου.

Ο υπουργός κ. Μάλκολμ Μακντόναλντ απάντησε ως εξής:

"Σύμφωνα με τον περί τύπου Νόμο στην Κύπρο η Κυβέρνηση της αποικίας κατέχει εξουσίες ελέγχου, ο οποίος μπορεί να ασκηθεί στο δημόσιο συμφέρον εναντίον εφημερίδων που ανήκουν σε ιδιώτες. Η "Πρωΐα" που τέθηκε δύο φορές υπό λογοκρισία, επαύθη

τον περασμένο Νοέμβριο για επανειλημμένη δημοσίευση θέματος, το οποίο κατά τη γνώμη των αρμοδίων Αρχών στην Κύπρο, ήτο προορισμένο να προκαλέσει δυσαρέσκεια. Η λογοκρισία για το "Εμπρός" έχει αρθεί από δώδεκα δε εφημερίδες που εκδίδονται στην Κύπρο μόνο μια παραμένει υπό λογοκρισία.

Όσον αφορά τη διακυβέρνηση της νήσου, ο λαός της Κύπρου συμμετέχει ήδη της διεύθυνσης των τοπικών υποθέσεων του διά μέσου των επαρχιακών και δημοτικών συμβουλίων, η πολιτική δε της κυβέρνησης της Κύπρου αποβλέπει στη βαθμιαία ανάπτυξη της συμμετοχής της και στην επέκταση των εξουσιών των συμβουλίων. Δεν φρονώ εν τούτοις, ότι επέστη ο καιρός για οποιανδήποτε μεταβολή στο καθεστώς της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Ο βουλευτής κ. Γκάλλαχερ υπέβαλε την ακόλουθη επερώτηση. Δεν είναι γεγονός ότι το πλέον αμείλικτο είδος δικτατορίας εφαρμόζεται στην Κύπρο και ότι δεν επιτρέπεται στις εφημερίδες αυτές να δημοσιεύσουν οτιδήποτε ενθαρρυντικό της ιδέας της ανεξαρτησίας του λαού της Κύπρου.

ΥΠΟΚΟΜΗΣ ΑΣΤΟΡ: Από πότε;

ΤΣΑΣΡΛΣ ΓΟΥΛΛΙΑΜ: Το ίδιο πράγμα δεν συμβαίνει και εν Ρωσία;

ΓΚΑΛΛΑΧΕΡ: Για το ζήτημα τάξης. Λυπούμαι διότι δεν άκουσα απάντηση του υπουργού στην επερώτηση μου και πιθανόν να μου επιτρέπετο να παράσχω στα έντιμα μέλη της αντίθετης πλευράς συμβουλή, η οποία δόθηκε από το Πολώνιο.

CREECH JONES: Θα ανακοινώσει ο κ. υπουργός ποιες συνθήκες είναι αναγκαίες ή ποίοι όροι πρέπει να εκπληρωθούν στη νήσο προτού να γίνει επάνοδος σε πλέον υπεύθυνη μορφή αυτοδιοίκηση.

ΜΑΚΝΤΟΝΑΛΝΤ: Δεν θα επιθυμούσα ν' απαντήσω στην επερώτηση αυτή χωρίς προειδοποίηση.

MATHERS: Θα ανακοινώσει ο υπουργός πάτε ήρθη η λογοκρισία για το "Εμπρός" και γνωρίζει ο κ. υπουργός ότι μου υποσχέθηκε κατά τον Δεκέμβριο απάντηση επί του ζητήματος αυτού και ότι αυτή δεν

μου δόθηκε ακόμη.

ΜΑΚΝΤΟΝΑΛΛΑΝΤ: Μόλις έλαβα πληροφορία ότι η λογοκρισία ήρθη στην περίπτωση αυτή. Νομίζω ότι η απάντηση συντάσσεται στο υπουργείο και ότι θα αποσταλή στο έντιμο μέλος σε λίγες ώρες.

H.G.WILLIAMS: Στο ζήτημα αυτό ο έντιμος κύριος θα συμβουλευτεί την Εκτελεστική Επιτροπή του Εργατικού Κόμματος, η οποία φαίνεται ότι γνωρίζει όλα τα περί λογοκρισίας.

Σ' αυτή την περίοδο οι δημοσιογράφοι αποφάσισαν να οργανωθούν και να προωθήσουν αιτήματά τους εντονότερα.

Έτσι στις **11** Μαρτίου **1939** συνήλθε στο σωματείο ΤΡΑΣΤ της Λευκωσίας σύσκεψη δημοσιογράφων, όπου ύστερα από σύντομη εισήγηση του Κώστα Ασιώτη, αποφασίστηκε κατ' αρχήν η ίδρυση οργάνωση υπό την επωνυμία " Ένωσις Συντακτών Κύπρου".

Προσωρινά μέλη εκλέγηκαν εκτός από τον Ασιώτη οι Λ. Γιαννίδης και Γεώργιος Χατζηνικολάου.

Σύμφωνα με την "Ελευθερία" (**13.6.1939**) η οργάνωση των Συντακτών απέβλεπε "εις εξύψωσιν επαγγελματικώς και ηθικώς της θέσεως των, διά να δυνηθούν να χωρήσουν αποτελεσματικώτερον εις την επιτέλεσιν των υψηλών καθηκόντων των".